УДК 343.1:004(477)(082)
DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.144

ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ, КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ АБО ЇХ ЧАСТИН, МОБІЛЬНИХ ТЕРМІНАЛІВ СИСТЕМ ЗВ'ЯЗКУ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Вапнярчук В.В.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0002-5831-1050

Вапнярчук В.В. Щодо дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку під час кримінального провадження.

У статті досліджуються особливості законодавчого регламентування порядку дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку під час кримінального провадження. Зроблено висновок, що із внесенням змін до чинного КПК України 22 березня 2022 р. в частині врегулювання порядку пошуку та фіксації інформації, яка є змістом електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, такі дії регулюються у межах загальної процедури обшуку житла або іншого володіння особи. Ця процедура не вимагає отримання окремого рішення суду на здійснення дослідження змісту вказаних об'єктів.

Аналіз норм чинного КПК України дає можливість звиснувати, що дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, виявлених під час кримінального провадження (зокрема, обшуку в житлі чи іншому володінні особи) може здійснюватись як на місці проведення обшуку, так і поза його межами; як самостійно слідчим, так із залученням спеціаліста; як без тимчасового вилучення зазначених об'єктів, так і з їх тимчасовим вилученням. Останнє (тобто тимчасове вилучення) можливе лише за наявності певних умов, якими відповідно до чинного КПК є: 1) якщо такі електронні інформаційні системи, комп'ютерні системи або їх частини, мобільні термінали систем зв'язку були безпосередньо зазначені в ухвалі слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку; 2) у випадку незгоди особи – володільця у сприянні щодо подолання його логічного захисту (якщо він є) і неможливості під час проведення обшуку (в житлі чи іншому володінні) його оперативного подолання; 3) у разі необхідності проведення їх експертного дослідження; 4) такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення.

В результаті аналізу регламентованих кримінальним процесуальним законодавством особливостей дослідження електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку запропоновано авторську позицію щодо алгоритму дій особи, яка здійснює кримінальне провадження (дізнавача, слідчого, прокурора), щодо такого дослідження.

Ключові слова: кримінальне провадження, обшук житла чи іншого володіння особи, огляд, експертне дослідження, дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку.

Vapniarchuk V.V. Regarding the study of the content of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems during criminal proceedings.

The article examines the features of the legislative regulation of the procedure for studying the content of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems during criminal proceedings. It is concluded that with the amendments to the current Code of Criminal Procedure of Ukraine on March 22, 2022 in terms of regulating the procedure for searching and recording information that is the content of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems, such actions are regulated within the framework of the general procedure for searching a person's home or other property. This procedure does not require a separate court decision to conduct a study of the content of the specified objects.

Analysis of the norms of the current Code of Criminal Procedure of Ukraine allows us to conclude that the study of the content of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile

terminals of communication systems, discovered during criminal proceedings (in particular, a search of a person's home or other property) can be carried out both at the place of the search and outside it; both independently by the investigator and with the involvement of a specialist; both without temporary seizure of the specified objects and with their temporary seizure. The latter (i.e. temporary seizure) is possible only under certain conditions, which, according to the current Code of Criminal Procedure, are: 1) if such electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems were directly indicated in the ruling of the investigating judge on permission to conduct a search; 2) in case of disagreement of the person – the owner in assisting in overcoming his logical protection (if any) and impossibility of its operational overcoming during the search (in the dwelling or other possession); 3) in case of necessity of their expert examination; 4) such objects were obtained as a result of committing a criminal offense or are a means or instrument of its commission.

As a result of the analysis of the features of the examination of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems regulated by criminal procedural legislation, the author's position on the algorithm of actions of the person conducting criminal proceedings (investigator, investigator, prosecutor) regarding such examination is proposed.

Key words: criminal proceedings, search of a person's dwelling or other possession, inspection, expert examination, examination of the content of electronic information systems, computer systems or their parts, mobile terminals of communication systems.

Постановка проблеми. З моменту прийняття чинного КПК України і до недавнього часу питання щодо можливості та правомірності дослідження змісту (кореспонденції, персональних даних, здійснених операційних дій тощо) електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку (далі: ЕІС, КС, МТСЗ), знайдених зокрема при проведенні обшуку, викликає неабиякий інтерес. Відзначимо, що його недостатньо чітке законодавче врегульовання до недавнього часу, викликало численні суперечки як серед наукової спільноти, так і між сторонами в конкретних кримінальних провадженнях. В доктрині й практиці висловлювались і застосовувались різні підходи, зокрема:

1) здійснення обшуку ЕІС, КС, МТСЗ на підставі рішення слідчого судді про проведення обшуку житла чи іншого володіння, яким давався дозвіл на відшукання в них цих речей;

2) здійснення обшуку ЕІС, КС, МТСЗ на підставі рішення слідчого судді про проведення обшуку цих предметів, які були вилучені під час обшуку житла чи іншого володіння (чи навіть при проведенні інших слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій). Тобто, потрібно отримувати два рішення слідчого судді: спочатку на обшук житла чи іншого володіння, а потім на обшук ЕІС, КС, МТСЗ;

3) здійснення обшуку ЕІС, КС, МТСЗ на підставі рішення слідчого судді про тимчасовий доступ до речей і документів. В цьому випадку знову ж потрібно отримувати два рішення: спочатку на обшук житла чи іншого володіння, а потім на тимчасовий доступ до ЕІС, КС, МТСЗ;

4) здійснення дослідження вмісту ЕІС, КС, МТСЗ в процесі проведення експертизи, яка здійснювалась за ініціюванням слідчого, прокурора.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей законодавчого регламентування порядку дослідження змісту ЕІС, КС, МТСЗ під час кримінального провадження та висловленні авторської позиції щодо алгоритму дій особи, яка здійснює кримінальне провадження, щодо такого дослідження.

Стан опрацювання проблематики. Дослідження особливостей законодавчого регламентування порядку дослідження змісту ЕІС, КС, МТСЗ під час кримінального провадження, зокрема виявлених під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, проводили Веретільник О. [1], Гаркуша А., Каланча І. [2], Кравчук О. [3] Скрипник А. [4, с. 148–151] та інші науковці. В той же час, продовжують існувати чимало невизначених та не достатньо досліджених питань з цієї теми. Крім того, законодавче регламентування цього питання вимагає врахування низки ситуацій, залежно від яких передбачені різні можливості органів досудового розслідування щодо такого дослідження.

Виклад основного матеріалу.

1. Щодо законодавчого регламентування порядку дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку під час кримінального провадження.

22 березня 2022 р. набрав чинності Закон від 15 березня 2022 року № 2137-IX [3], яким внесено зміни до КПК, в тому числі й в частині врегулювання порядку пошуку та фіксації інформації, яка є змістом ЕІС, КС, МТСЗ. Якщо їх проаналізувати, то можна дійти висновку, що законодавець такі дії врегулював у межах загальної процедури обшуку житла або іншого володіння особи.

В попередній редакції ч. 6 ст. 236 КПК України було передбачено, що слідчий, прокурор під час проведення обшуку мав і нині має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити або обшук здійснюється за відсутності відповідних

осіб. Тепер цей обсяг прав слідчого, прокурора доповнено положенням, що вони вправі долати системи логічного захисту, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється зняти (деактивувати) систему логічного захисту.

Крім того, ч. 6 ст. 236 КПК України доповнено двома новими абзацами. В абзаці 2 вказано, що «якщо під час обшуку слідчий, прокурор виявив доступ чи можливість доступу до комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, для виявлення яких не надано дозвіл на проведення обшуку, але щодо яких є достатні підстави вважати, що інформація, що на них міститься, має значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, прокурор, слідчий має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних, що на них міститься, на місці проведення обшуку». Тобто закон по суті передбачив можливість проведення дослідження змісту ЕІС, КС, МТСЗ без будь-якого судового контролю на цьому етапі.

В новому ж абзаці 3 ч. 6 ст. 236 КПК України передбачено, що «особи, які володіють інформацією про зміст комп'ютерних даних та особливості функціонування комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, можуть повідомити про це слідчого, прокурора під час здійснення обшуку, відомості про що вносяться до протоколу обшуку». Йдеться, вочевидь, про те, що присутні особи мають право, але не зобов'язані (у зв'язку з цим, думається на них поширюється положення ст. 63 Конституції України та ст. 18 КПК України щодо свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, а відповідно слідчий зобов'язаний їм роз'яснити ці норми) повідомити слідчому як пароль доступу до телефону або комп'ютера, так і вказати, де саме і які документи знаходяться на запам'ятовуючому пристрої (диску, карті пам'яті чи у внутрішній пам'яті телефона та в якій саме папці). Відомості про таке добровільне сприяння повинні бути зазначені в протоколі обшуку.

Законом від 15 березня 2022 року № 2137-IX внесені зміни і в ч. 2 ст. 168 КПК України щодо тимчасового вилучення електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку (надалі комп'ютерів, телефонів, інших гаджетів). За загальним правилом, їх тимчасове вилучення під час обшуку (а також огляду чи законного затримання) забороняється, крім випадків, коли:

1) це необхідно для вивчення їх фізичних властивостей, які мають значення для кримінального провадження, у разі, якщо вони були безпосередньо зазначені в ухвалі суду (тобто, якщо слідчий суддя дав дозвіл на їх відшукання в ухвалі про проведення обшуку);

2) їх надання разом з інформацією, що на них міститься, є необхідною умовою проведення експертного дослідження;

3) такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення;

4) доступ до них обмежується їх власником, володільцем або утримувачем чи пов'язаний з подоланням системи логічного захисту.

За відсутності вказаних випадків, застосовується загальне правило щодо заборони вилучення. Проте, закон передбачає, що у разі необхідності слідчий чи прокурор (із обов'язковим залученням спеціаліста) може виготовити за допомогою технічних, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів копії інформації, що міститься в комп'ютерах, телефонах, інших гаджетах (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК України).

2. Щодо алгоритму дослідження змісту електронних інформаційних систем, комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку під час кримінального провадження.

На підставі аналізу положень нині чинного КПК України (із врахуванням зазначених вище положень чинного КПК), можна запропонувати алгоритм дій щодо законного дослідження вмісту ЕІС, КС, МТСЗ, виявлених під час обшуку житла чи іншого володіння особи:

1. Якщо *слідчий суддя в ухвалі про дозвіл на обшук дозволив відшукання ЕІС, КС, МТСЗ*, і вони були виявлені, то слідчий, прокурор *може здійснити їх дослідження на предмет виявлення інформації,* яка в них міститься як з допомогою особи – їх володільця (який може повідомити пароль чи іншим чином зняти захист від стороннього втручання), так і без їх згоди, якщо логічний захист відсутній або шляхом подолання логічного захисту з використанням допомоги спеціаліста чи самостійно (абз. 1 ч. 6 ст. 236 КПК).

2. Якщо під час обшуку слідчий, прокурор виявив доступ чи можливість доступу до ЕІС, КС, МТСЗ, *для виявлення яких не надано дозвіл в ухвалі слідчого судді* на проведення обшуку, але щодо яких є достатні підстави вважати, що інформація, що на них міститься, має значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, прокурор, слідчий *має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію даних, що на них міститься*, на місці проведення обшуку. Таке дослідження знову ж може бути здійснено як за сприяння особи – володільця ЕІС, КС, МТСЗ, так і без такого сприяння (абз. 2 ч. 6 ст. 236 КПК).

3. *Огляд і фіксація даних з ЕІС, КС, МТСЗ.* Слідчий чи прокурор виготовляє за допомогою технічних, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів копії інформації, що міститься в них. Копіювання такої інформації здійснюється із залученням спеціаліста (абзаци 4 та 5 ч. 2 ст. 168 КПК). Відповідно до ч. 4 ст. 99 КПК такі дані є оригіналами документів.

Крім того, згідно з абз. 2 ч. 2 ст. 237 КПК огляд і фіксація комп'ютерних даних проводиться слідчим, прокурором шляхом відображення у протоколі огляду інформації, яку вони містять, у формі, придатній для сприйняття їх змісту (за допомогою електронних засобів, фотозйомки, відеозапису, зйомки та/або відеозапису екрана тощо або у паперовій формі).

4. *У випадку згоди особи – володільця ЕІС, КС, МТСЗ у сприянні щодо подолання його логічного захисту*, слідчий прокурор зобов'язані:

– по-перше, роз'яснити їй положення ст. 63 Конституції України та ст. 18 КПК України щодо свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. В противному випадку отримання таких пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права, може бути визнане судом істотним порушенням прав людини і основоположних свобод відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 87 КПК;

– по-друге, інформація про те, що особа добровільно сприяла дослідженню вмісту ЕІС, КС, МТСЗ (повідомила пароль тощо), повинна бути обов'язково внесена в протокол обшуку (абз. 3 ч. 6 ст. 236 КПК).

5. *У випадку незгоди особи – володільця ЕІС, КС, МТСЗ у сприянні щодо подолання його логічного захисту* (якщо він є) і неможливості під час проведення обшуку (в житлі чи іншому володінні) його оперативного подолання, ЕІС, КС, МТСЗ *може бути тимчасово вилучений* у порядку абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК.

6. *ЕІС, КС, МТСЗ може бути тимчасово вилучений* у порядку абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК і у випадках:

а) якщо вони були безпосередньо зазначені в ухвалі суду (абз. 2 ч. 2 ст. 168 КПК);

б) у разі необхідності проведення їх експертного дослідження (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК);

в) такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК).

7. Ініціювання слідчим, прокурором (з дотриманням вимог ч. 5 ст. 171 КПК щодо строків такого ініціювання) та прийняття рішення слідчим суддею про *арешт тимчасово вилучених ЕІС, КС, МТСЗ* в порядку ч. 3 ст. 170 КПК.

8. Щодо вилученого під час обшуку та арештованого ЕІС, КС, МТСЗ може бути проведено їх:

а) *огляд*, якщо це можливо (у випадку коли його володілець надав допомогу в подоланні логічного захисту або коли такий логічний захист може бути подоланий, приміром із використанням техніки спеціаліста). Стаття 237 КПК, яка регламентує порядок проведення огляду і фіксації комп'ютерних даних (дивись про це п. 3 цього алгоритму) не передбачає чи можна це робити із подоланням системи логічного заходу вже після проведення обшуку. З цього приводу можна припустити, що так. Адже не логічно буде вважати, що на місці обшуку це допустимо, а поза ним – ні. Навіть, якщо воно стосується вилучених ЕІС, КС, МТСЗ, щодо яких не було дано дозволу на їх пошук в ухвалі слідчого судді про обшук житла чи іншого володіння, то, на відміну від можливості їх огляду без такого дозволу під час проведення обшуку (тобто поза судовим котролем) (див. п. 2 цього алгоритму), можна констатувати, що такий судовий контроль під час їх огляду поза рамками обшуку присутній у формі вирішення питання про арешт тимчасово вилученого майна;

б) *експертне дослідження* (комп'ютерно-технічна експертиза), завданням якої буде виявлення інформації, яка міститься в ЕІС, КС, МТСЗ[1].

Висновки. Аналіз норм чинного КПК України дає можливість звиснувати, що процедура пошуку та фіксації інформації, яка є змістом ЕІС, КС, МТСЗ, врегулювана в межах загальної процедури обшуку житла або іншого володіння особи. Вона не вимагає отримання окремого рішення суду на здійснення дослідження змісту вказаних об'єктів. Крім того, дослідження змісту ЕІС, КС, МТСЗ, виявлених під час кримінального провадження (зокрема, обшуку в житлі чи іншому володінні особи) може здійснюватись як на місці проведення обшуку, так і поза його межами; як самостійно слідчим, так із залученням спеціаліста; як без тимчасового вилучення зазначених обєктів, так і з їх тимчасовим вилученням. Останнє (тобто тимчасове вилучення) можливе лише за наявності певних умов, якими відповідно до чинного КПК є: 1) якщо такі електронні інформаційні системи, комп'ютерні системи або їх частини, мобільні термінали систем зв'язку були безпосередньо зазначені в ухвалі слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку; 2) у випадку незгоди особи – володільця у сприянні щодо подолання його ло-

[1] Визначений вище алгоритм дій дослідження вмісту ЕІС, КС, МТСЗ, виявлених під час кримінального провадження (зокрема, під час обшуку житла чи іншого володіння особи), у вигляді схеми-таблиці дається в додатку до цієї публікації.

гічного захисту (якщо він є) і неможливості під час проведення обшуку (в житлі чи іншому володінні) його оперативного подолання; 3) у разі необхідності проведення їх експертного дослідження; 4) такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення.

В результаті аналізу законодавчого регламентування порядку дослідження ЕІС, КС, МТСЗ доцільним є розробка алгоритму дій особи, яка здійснює кримінальне провадження (дізнавача, слідчого, прокурора), щодо такого дослідження, що сприятиме кращому розумінню нині існуючого порядку його правого регулювання, його критичній оцінці та правильному правозастосуванню. У цій публікації запропоноване авторське розуміння такого алгоритму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Веретільник О. Майно «вилучене» і «тимчасово вилучене». Різні трактування норм КПК. 12 січня 2024 р. URL: https://justtalk.com.ua/post/majno-viluchene-i-timchasovo-viluchene-rizni-traktuvannya-norm-kpk.
2. Гаркуша А., Каланча І. вилучати електронні носії інформації під час обшуку з користю для слідства і без шкоди для бізнесу. Алгоритм прийняття рішень. 11 листопада 2021 р. URL: ttps://justtalk.com.ua/post/yak-viluchati-elektronni-nosii-informatsii-pid-chas-obshuku-z-koristyu-dlya-slidstva-i-bez-shkodi-dlya-biznesu-algoritm-prijnyattya-rishen.
3. Кравчук О. «Обшук» мобільних телефонів і комп'ютерів та інші зміни до КПК. 30 березня 2022 р. URL: https://protocol.ua/ua/obshuk_mobilnih_telefoniv_i_ komp_yuteriv_ta_inshi_zmini_do_kpk/.
4. Скрипник А. Цифровий обшук: бути чи не бути? Цифровізація кримінального провадження: стан та перспективи: матеріали наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 19 верес. 2024 р.; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України; Від. дослідж. проблем кримін. процесу та судоустрою. Харків: Право, 2024. 174 с. С. 148–151.
5. Закон України від 15 березня № 2137-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам. URL: http://www.golos.com.ua/documents/z-2137-ix.pdf.

Додаток

Алгоритм дій при виявленні під час обшуку інформаційної системи, комп'ютерної системи або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку (далі: ЕІС, КС, МТСЗ)

Виявлення під час обшуку ЕІС, КС, МТСЗ

Логічний захист відсутній або володілець (інша присутня під час обшуку особа) сприяли у його подоланні

Дії, які потрібно виконати слідчому, прокурору:

1) зазначити про це в протоколі обшуку (абз. 1 ч. 6 ст. 236 КПК);

2) роз'яснити володільцю (іншій присутній особі) положення ст. 63 КУ та ст. 18 КПК щодо свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. Невиконання цієї дії може бути визнано істотним порушенням прав і основоположних свобод людини відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 87 КПК.

(абз. 1 ч. 6 ст. 236 КПК)

Логічний захист є та володілець (інша присутня під час обшуку особа) відмовилися сприяти в його подоланні

Дії, які потрібно виконати слідчому, прокурору:

1) зазначити про це в протоколі обшуку (абз. 1 ч. 6 ст. 236 КПК);

2) подолання логічного захисту самостійно або із залученням спеціаліста.

(абз. 2 ч. 6 ст. 236 КПК)

Варіант 1: Слідчий, прокурор самостійно або із залученням спеціаліста може здійснити дослідження ЕІС, КС, МТСЗ на предмет виявлення інформації, що в них міститься на місці обшуку (абз. 1 ч. 6 ст. 236 КПК).

Таке дослідження включає в себе:

1) огляд (експрес-пошук) даних з ЕІС, КС, МТСЗ;

2) фіксування даних з ЕІС, КС, МТСЗ шляхом:

а) виготовлення за допомогою технічних, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів копії інформації, що міститься в них. Копіювання такої інформації здійснюється із залученням спеціаліста (абз. 4 ч. 2 ст. 168 КПК). Відповідно до ч. 4 ст. 99 КПК такі дані є оригіналами документів;

б) відображення у протоколі обшуку інформації, яку вони містять, у формі, придатній для сприйняття їх змісту (за допомогою електронних засобів, фотозйомки, відеозапису, зйомки та/або відеозапису екрана тощо або у паперовій формі) (абз. 2 ч. 2 ст. 237 КПК).

(ст. 168 КПК)

(ст. 168 КПК)

Варіант 2: Тимчасове вилучення ЕІС, КС, МТСЗ:

1) якщо ЕІС, КС, МТСЗ були безпосередньо зазначені в ухвалі слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку (абз. 2 ч. 2 ст. 168 КПК);

2) у випадку незгоди особи – володільця ЕІС, КС, МТСЗ у сприянні щодо подолання його логічного захисту (якщо він є) і неможливості під час проведення обшуку (в житлі чи іншому володінні) його оперативного подолання (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК);

3) у разі необхідності проведення їх експертного дослідження (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК);

4) такі об'єкти отримані в результаті вчинення кримінального правопорушення чи є засобом або знаряддям його вчинення (абз. 3 ч. 2 ст. 168 КПК).

Дії, які потрібно виконати особі, яка здійснює тимчасове вилучення ЕІС, КС, МТСЗ:

1) на вимогу володільця особа, яка здійснює тимчасове вилучення ***комп'ютерних систем або їх частин (далі КС),*** залишає йому копії інформації з таких КС (за наявності технічної можливості здійснення копіювання) з використанням матеріальних носіїв володільця КС. Копії інформації з КС, які вилучаються, виготовляються з використанням технічних засобів, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів володільця із залученням спеціаліста. (абз. 5 ч. 2 ст. 168 КПК);

2) скласти відповідний протокол, копію якого надати особі, у якої вилучено ЕІС, КС, МТСЗ, або її представнику (ч. 3 ст. 168 КПК);

3) слідчий, прокурор зобов'язані ініціювати (з дотриманням вимог ч. 5 ст. 171 КПК щодо строків такого ініціювання) перед слідчим суддею вирішення питання про арешт тимчасово вилучених ЕІС, КС, МТСЗ в порядку ч. 3 ст. 170 КПК.

Дослідження ЕІС, КС, МТСЗ після проведення обшуку в рамках таких самостійних слідчих (розшукових) дій як огляд чи ініціювання та проведення експертизи

Дії, які потрібно виконати слідчому, прокурору:

1) подолання логічного захисту самостійно або із залученням спеціаліста чи експертом (абзаци 1, 2 ч. 6 ст. 236 КПК).

Таке дослідження включає в себе:

1) огляд (експрес-пошук) даних з ЕІС, КС, МТСЗ;

2) фіксування даних з ЕІС, КС, МТСЗ шляхом:

а) виготовлення за допомогою технічних, програмно-технічних засобів, апаратно-програмних комплексів копії інформації, що міститься в них. Копіювання такої інформації здійснюється із залученням спеціаліста (абз. 4 ч. 2 ст. 168 КПК). Відповідно до ч. 4 ст. 99 КПК такі дані є оригіналами документів;

б) відображення у протоколі огляду чи зазначення експертом у висновку експерта інформації, яку вони містять, у формі, придатній для сприйняття їх змісту (за допомогою електронних засобів, фотозйомки, відеозапису, зйомки та/або відеозапису екрана тощо або у паперовій формі) (абз. 2 ч. 2 ст. 237 КПК).